

Akademický rok: 2024/2025

Diplomová práce – posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta: BcA. Andrea Krnáčová

Název práce: NeSR

Slovní hodnocení:

Andrea Krnáčová se svým projektem „NeSR“ usiluje o zapojení diváka do kritické reflexe politického dění na Slovensku, přičemž upozorňuje na důležitost vidění a nepřehlížení reality. Ve svém diplomovém textu dodává, že ačkoliv se projekt primárně zaměřuje na specifický lokální kontext, má přesahy k dění v okolních státech a širší mezinárodní dynamice. Šíření dezinformací a důsledky politických kauz představují nejen vnitřní hrozbu pro demokracii, ale ohrožují i geopolitickou stabilitu.

Pro realizaci svého projektu si umělkyně zvolila žánr karikatury. Z historie je známo, že v dobách cenzury, autoritářských režimů a represí karikatura často získává na významu jako forma odporu a v některých případech i odboje. Andrea se mimo jiné v roce 2024 aktivně účastnila protestních akcí na Slovensku i v Česku, společně se svými kolegy z FaVU organizovala podpůrný protest v rámci shromáždění pořádaného občanskou iniciativou Otvorená Kultúra s názvem „Protest za kultúru, žurnalizmus, životné prostredie a občiansku spoločnosť“. Považuji to za důležitý moment, který je třeba vzít v úvahu při vnímání uměleckého projevu autorky, jelikož z vlastní zkušenosti ví, že demonstrace nejsou jen ventilem společenského napětí a prevencí proti frustraci, ale také důležitým impulsem k veřejné debatě. Současně si uvědomuje i význam vizuálních prostředků jako nástrojů kritického vyjádření a veřejné komunikace.

Zajímavé pro mě bylo sledovat vývoj projektu, zejména volbu materiálů a to, jakým způsobem ovlivňovaly výslednou podobu děl. Ve snaze o redukci formy ve prospěch myšlenky, vizuální zkratky a urychlení procesu, pracovala Andrea zpočátku pouze se samotvrdnoucí modelovací hmotou, později do procesu zapojila také sádrový obvaz. Tento krok vedl k větší detailnosti, přesnějšímu vyjádření a důrazu na rekvizity v jednotlivých kompozicích. Díla se tím stávají ilustrativnější, tím přibližují divákovi kritizovaný kontext a usnadňují čitelnost konkrétního příběhu. Výsledkem je jedenáct malých sochařských kompozic s figurativními motivy, které zobrazují vážné i bizarní situace, jež se odehrály během uplynulého roku na Slovensku.

Andreu znepokojuje především zasahování státu do kulturního prostoru. Stalo se pro ni citlivým tématem na osobní úrovni a motivovalo ji k tvorbě. Tyto zásahy, ať už prostřednictvím grantové politiky, cenzury, omezování atd., ovlivňují nejen to, co může být vystaveno nebo podpořeno, ale také to, jak umělci v současné době vnímají svou roli, své možnosti a odpovědnost.

Například v autoritářských režimech, jako je současné Bělorusko, dochází k cenzuře děl, zastrasování a sledování umělců v lepším případě, v horším k zatýkání kritických hlasů. Ale i tam, kde se ještě zachovala víra ve schopnost státu a státních orgánů reagovat na požadavky občanů, je třeba připomínat, že občané mají hlas, právo a svobodu slova.

Při práci na projektu hledala Andrea inspiraci ve výtvarném umění, které jí bylo blízké jak tematicky, tak vizuálně. Mezi jmény, která zmiňuje ve svém diplomovém textu, je i běloruská umělkyně Rufina Bazlova, která žije a tvoří v Česku. Stylizované práce, které Rufina začala vytvářet roku 2020 v reakci na státní násilí, se rychle rozšířily na internetu a stovky, pokud ne tisíčky demonstrantů je přijaly jako symboly odporu a demokratické revoluce v Bělorusku; k projevům podpory a solidarity inspirovala tato díla i lidi v Česku. Jak říká sama umělkyně, *„výhodou vizuálního jazyka je, že je srozumitelný všem na první pohled. Lidé, kteří nejsou hluboce obeznámeni s kontextem, sice nezachytí všechny detaily, ale hlavní myšlenku pochopí. Umělecké obrazy dokážou mluvit komplexněji a mít dlouhodobější dopad než například samotné zprávy. Někdy je těžké snášet reálné obrazy násilí, zatímco umělecká stylizace činí téma přístupnějším. Participace pak umožňuje navázání emocionálního vztahu skrze osobní prožitek.“*¹

Revoluci nelze uskutečnit za jeden den, vyžaduje si systémový přístup, opakování a vytrvalost. Právě proto Andrea přistupuje k realizaci svého záměru skutečně komplexně a promyšleně. Základní myšlenku projektu podpořila krátkou zvukovou stopou, kde ke každé soše přidala skutečné nahrávky hlasu zobrazované postavy nebo úryvky z novin, čímž ještě více upozorňuje diváka na absurdnost vyobrazené události. Pomocí 3D technologie naskenovala každou kompozici zvlášť, pak k ní přidala zvuk a krátký textový popis. Pro účely publikování videí si vytvořila profil na Instagramu, kde je začala průběžně zveřejňovat.

Umění, které chce být politické, má za cíl alarmovat a angažovat diváka, přesvědčit ho o vlastní kompetenci porozumět i aktivně participovat v politice, tohoto cíle chce dosáhnout i mimo galerijní prostor. Samotné sošky se stávají artefakty doby a videa zveřejněná na sociálních sítích pomáhají zachovat aktuálnost těchto komentářů v okamžiku jejich vzniku a v pravou chvíli podpořit hlavní proud zpráv.

Již během zimního semestru, kdy jsem byla členkou hodnotící komise semestrálních prací studentů a Andrea představovala rozpracovaný diplomový projekt, jsem mohla sledovat první výsledky jejího uměleckého záměru. Projekt v divácích vybízel touhu po informacích a splnil úmysl informovat o společensko-politickém dění na Slovensku. Tím překročil rovinu prvoplánového rezignovaného výsměchu, k němuž se karikatura někdy může uchýlovat. Je důležité dodat, že v diplomové práci, jak sama autorka uvádí, se uplatňuje také kontrast s tradiční rolí sochařství jako nástroje oslavování moci a autority, k čemuž dochází, když se propaganda moci prosadí. Místo „ušlechtilých“ materiálů autorka proto zvolila materiály obyčejné a primitivní, které vizuálně podtrhují nejistotu a nestabilitu, a podle mého názoru tak dobře naznačují primitivní a zároveň absurdní důsledky svévole moci.

¹ R. Bazlova, osobní komunikace prostřednictvím Messengeru, 7.5.2025.

Otázky k rozpravě:

Jakou formu instalace zvolíte pro výstavu diplomantů? Co bude s vaším projektem dál, jak byste jej prezentovala na klasické výstavě?

Plánujete v budoucnu pokračovat v práci na tomto projektu, dále jej rozvíjet nebo jinak využít získané zkušenosti?

Závěrečné hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace:

A

Posudek vypracoval(a):

MgA. Pavla Nikitina

Datum: 12.5.2025